

**Houthalen-
Helchteren**
ALLEMAAL HELEMAAL CENTRAAL

**Gemeentelijk Milieubeleidsplan
Houthalen-Helchteren 2010-2013**

Gemeentelijk Milieubeleidsplan Houthalen-Helchteren 2010-2013

Samenstelling

Gemeentebestuur Houthalen-Helchteren
Afdeling Ruimte, dienst Planning – milieu en duurzaamheid
milieu@houthalen-helchteren.be

Grote Baan 112, 3530 Houthalen-Helchteren
Tel: (011) 60 05 11
Fax: (011) 60 05 01
www.houthalen-helchteren.be

Het Gemeentelijk Milieubeleidsplan 2010-2013 is goedgekeurd door de gemeenteraad in zitting van 22 april 2010.

Inhoud

Inleiding	4
Evaluatie Milieubeleidsplan 2005-2009	
Evaluatie hoofddoelstellingen	5
Thema's	8
1. Water	8
1.1 Waar gaat het over?.....	8
1.2 Wat willen we bereiken?	8
1.3 Beleidsaccenten	9
1.3.1. Integraal waterbeleid	9
1.3.2. Structuur.....	10
1.3.3. Kwaliteit oppervlakte- en grondwater.....	11
2. Biodiversiteit.....	12
2.1 Waar gaat het over?.....	12
2.2 Wat willen we bereiken?	12
2.3 Beleidsaccenten	12
2.3.1. Soortgericht beleid.....	12
2.3.2. Natuurlijke structuur.....	13
2.3.3. Natuur- en bosbeheer	15
3. Klimaatsverandering	16
3.1 Waar gaat het over?.....	16
3.2 Wat willen we bereiken?	17
3.3 Beleidsaccenten	17
3.3.1. Eigen uitstoot en energieverbruik verminderen	17
3.3.2. Anderen stimuleren een reductie te realiseren	19
4. Duurzaam samenleven.....	21
4.1 Waar gaat het over?	21
4.2 Wat willen we bereiken?	21
4.3 Beleidsaccenten	22
4.3.1. Eigen ecologische impact verkleinen	22
a) Interne milieuzorg.....	23
4.3.2. Anderen stimuleren een duurzame levensstijl aan te nemen	25
a) Duurzame consumptie en productgebruik	26
b) Duurzaam bouwen en wonen	27
c) Afval	27
d) Hinderbeleid	28
e) Duurzame mobiliteit.....	29
Samenwerking	30
Doelgroepenwerking	31
Lijst met afkortingen en termen	32

Inleiding

Het ontstaan van dit gemeentelijk milieubeleidsplan 2010-2013 kadert in het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid. Het hoofddoel van het decreet was een eerste stap te zetten naar een meer samenhangend duurzaam milieubeleid. Dit decreet geeft een wettelijk kader voor de milieubeleidsplanning op gemeentelijk vlak. Een andere reden van het ontstaan van het milieubeleidsplan is de Samenwerkingsovereenkomst 2008-2013. Provincies en gemeenten kunnen met de Vlaamse overheid een vrijwillige overeenkomst aangaan. In ruil voor het uitvoeren van een aantal acties krijgen ze financiële en inhoudelijke ondersteuning van de Vlaamse overheid. De Vlaamse overheid wil met de samenwerkingsovereenkomst de provincies en gemeenten stimuleren een milieubeleid te voeren dat steunen op de principes van duurzame ontwikkeling. De gemeente Houthalen-Helchteren ondertekende deze overeenkomst voor de periode 2008-2013.

Het Gemeentelijk Milieubeleidsplan volgt bijgevolg de principes die beschreven zijn in het MINA-plan 3+ en het ontwerp Provinciaal Milieubeleidsplan 2010-2013 “Allemaal CO₂-neutraal”.

In de afgelopen vier jaar heeft de gemeente Houthalen-Helchteren getracht om haar tweede milieubeleidsplan uit te voeren. In dit milieubeleidsplan 2005-2009 werden de krijtlijnen, die door het eerste milieubeleidsplan 2000-2004 werden uitgetekend, verdergezet en hier en daar uitgebreid.

Een aantal doelstellingen van dit eerste plan zijn nu nog actueel, terwijl andere doelstellingen aan belang hebben ingeboet.

Met het nieuwe milieubeleidsplan willen we het anders aanpakken. Geen uitgebreid plan meer met een ellenlange opsomming van acties en projecten die we willen uitvoeren, maar wel kort en krachtig een aantal beleidsaccenten en doelstellingen die het gemeentebestuur wil bereiken. Deze doelstellingen zullen dan als kapstokken fungeren om verder acties aan te hangen. Dit plan geeft m.a.w. kort de “speerpunten” van ons milieubeleid aan waarrond we overkoepelend gaan werken, en waarbij samenwerking en doelgroepenwerking bovendien centraal staan.

Dit plan is opgebouwd uit een aantal globale thema's of hoofdstukken. Ruime thema's met belangrijke uitdagingen voor de toekomst:

- Water
- Biodiversiteit
- Klimaatverandering
- Duurzaam samenleven

Bij elk thema wordt een antwoord gegeven op de vragen:

- Waar gaat het over?
- Wat hebben we al bereikt?
- Welke doelen stellen we onszelf?
- Hoe gaan we dit doen?

Evaluatie MBP 2005-2009

Dankzij de voorgaande milieubeleidsplannen, zijn er een aantal belangrijke nieuwigheden ingevoerd in de werking van het gemeentebestuur. Zo is er een nauwere samenwerking ontstaan tussen de verschillende diensten. Er is een duurzaamheidsambtenaar aangeworven, er zijn nieuwe subsidiereglementen opgesteld, de projecten interne milieuzorg, milieuwEEK, klimaatwijken,... zijn opgestart. Hierdoor kan besloten worden dat de vorige milieubeleidsplannen een stap in de goede richting waren.

Evaluatie hoofddoelstellingen

Instrumentarium

De cluster Instrumentarium is een ondersteunende cluster. Deze cluster bepaalt de organisatie van de gemeentelijke diensten, de gemeentelijke adviesraad leefmilieu, maar ook interne milieuzorg en klachteninventaris.

De bepalingen van deze cluster werden in de planperiode uitgevoerd, er was voornamelijk extra aandacht voor interne milieuzorg met energie als belangrijkste item.

Vaste stoffen

- De hoeveelheid restafval is gedaald tot 147,92 kg per inwoner.
- De vermindering van de hoeveelheid groenafval tot 80 kg per inwoner is niet bereikt en zal een aandachtspunt worden in dit nieuwe milieubeleidsplan.

Water

- Er zijn reeds een aantal stappen gerealiseerd met het oog op het verhogen van de infiltratie en het vergroten van de buffercapaciteit. Op sommige locaties treedt nog steeds wateroverlast op, waardoor bijkomende maatregelen noodzakelijk zijn.
- Er is reeds een duidelijk beeld rond de hydraulische en hydrologische problematiek van de gemeente, er zal hier naar aanleiding van de wateroverlast nog verder rond gewerkt moeten worden. Het influent van de RWZI's Houthalen-Centrum en Houthalen-Oost behoren tot de categorie "verdund". Dit betekent dat de gemeentelijke riolering te veel parasitair water (onder meer afkomstig van infiltratie in de riolering en andere gebreken aanvoert naar de zuivering. Hoewel Infrac de gemeentelijke riolering beheert en verder uitbouwt, gebruikt de gemeente haar inspraakmogelijkheden bij het leggen van prioriteiten. De (her)aanleg van kwalitatieve waterdichte riolen hoort hier zeker bij.
- In het kader van het stimuleren van het rationeel watergebruik geeft de gemeente, via Infrac, subsidies aan particulieren. Van deze subsidiekanalen wordt veelvuldig gebruik gemaakt.

Natuurlijke entiteiten

- Met de opstelling van het bosbeheersplan voor de gemeentelijke bossen, is er een stap in de goede richting gedaan voor het behoud en het herstel van de waardevolle bossen in Houthalen-Helchteren. Dit bosbeheersplan moet in de volgende planperiode uitgewerkt worden in samenwerking met het Agentschap voor Natuur en Bos.
- Het verhogen van het natuurbewustzijn van de inwoners werd gerealiseerd door de organisatie van natuurwandelingen en door een nauwere samenwerking met de lokale scholen.

Mobiliteit

- Voor de verplaatsingen van de gemeentelijke diensten is het wagenpark uitgerust met LPG-installaties. Bovendien zijn er 2 gemeentelijke fietsen ter beschikking van het gemeentepersoneel.
- Het personeel wordt gestimuleerd om met de fiets naar het werk te komen door een fietsvergoeding te geven.
- Jaarlijks werd deelgenomen aan de actie "Met belgerinkel naar de winkel". Deze actie wordt reeds tientallen jaren georganiseerd en heeft ondertussen nood aan wat vernieuwing.

Energie

- De energieboekhouding werd verdergezet.
- Op basis van deze energieboekhouding werden bovendien energiebesparende maatregelen getroffen in verschillende gebouwen (isolatie, plaatsen timers en sensoren,...). In het nieuwe milieubeleidsplan moet ruimte gemaakt worden voor de voorbeeldfunctie van de gemeente. Waar mogelijk moeten de gemeentelijke gebouwen voorzien worden met duurzame energietechnieken (zonneboiler, photovoltaïsche panelen, warmtepomp,...)
- Via Infrac, via het gemeentelijk subsidiereglement voor zonneboilers en via het cleantechsubsidierglement werden energiebesparende maatregelen en de installatie van hernieuwbare energiebronnen gesubsidieerd. Dit beleid moet zeker verdergezet worden in het nieuwe milieubeleidsplan.
- Op het vlak van sensibilisatie werden heel wat acties uitgevoerd: klimaatwijken, energiescans, artikels In&Om,...

Hinder

- De dienst controle houdt toezicht op de klasse II en III inrichtingen op systematische basis en ook als reactie op binnenkomende klachten.
- De dienst controle houdt technisch toezicht op de klasse I inrichtingen op basis van de binnengekomen klachten in samenwerking met de milieu-inspectie.
- Alle klachten worden geregistreerd via een eigen klachtenopvolgingssysteem en via MKROS. Deze klachten worden jaarlijks geanalyseerd.
- Sluikstorten en zwerfvuil blijven, ondanks vele inspanningen, een probleem in Houthalen-Helchteren.

- Sensibilisatie rond hinder (lichthinder, geurhinder, geluidshinder) wordt reeds gedaan, maar blijft nodig.

Burgers en doelgroepen

- Bij elke actie die georganiseerd wordt, wordt er rekening gehouden met de doelgroep
- Bovendien worden ook specifiek acties naar verschillende doelgroepen georganiseerd (klimaatwijken, milieukeek, zwerfvuilactie,...)

De oude milieubeleidsplannen volgde strikt de onderdelen en verplichte acties van het milieuconvenant en van de samenwerkingsovereenkomst 2002-2007.

De nieuwe samenwerkingsovereenkomst 2008-2013 geeft de gemeenten echter meer bewegingsvrijheid. Via het sprokkelen van punten over de verschillende thema's heen, kan de gemeente het basis- of onderscheidingsniveau behalen. De gemeente kan dus m.a.w. kiezen op welke thema's de nadruk wordt gelegd.

Het nieuwe milieubeleidsplan hebben we op dezelfde manier als de nieuwe samenwerkingsovereenkomst opgevat: themaoverschrijdend, met de nadruk op de belangrijkste thema's.

Thema's

1. WATER

1.1 *Waar gaat het over?*

Waterlopen hebben verschillende functies: drinkwater, proceswater, irrigatiewater, energieleverancier, waterafvoer, watertransport, recreatie, afvoer van afvalstoffen, waterconservering in het stroomgebied, habitat- en verbindingsstructuur noodzakelijk voor de biodiversiteit in en naast de waterloop, veiligheid, watervoorziening, waterberging en systeemregulatie,... Industrie, landbouw, huishoudens, natuur,... allen hebben ze water nodig.

Menselijk ingrijpen zoals een te intensief landgebruik, een ondoordachte ruimtelijke ordening, het inbedden en rechtekken van waterlopen, het aanleggen van grote, verharde oppervlaktes,... hebben echter voor heel wat waterproblemen gezorgd.

De kwaliteit van zowel het oppervlaktewater als het grondwater is sterk achteruitgegaan. We hebben te kampen met onder meer verdroging, de watergebonden natuur gaat achteruit,... Langs de andere kant zijn ook overstromingen op ongewenste plaatsen een jaarlijks terugkerend probleem.

1.2 *Wat willen we bereiken?*

Te lang werd het waterbeleid versnipperd aangepakt: waterafvoer, waterkwaliteit, grondwater,... al deze aspecten werden afzonderlijk behandeld. We willen het gemeentelijk waterbeleid als een geheel bekijken en aanpakken.

Door voldoende ruimte te creëren voor water, kunnen we heel wat problemen vermijden. Al onze infrastructuurwerken worden verder afgestemd op het concept "vasthouden-bergen-afvoeren". Indien vasthouden en bergen onvoldoende zijn om wateroverlast te voorkomen, wordt het teveel aan water zo gecontroleerd mogelijk afgevoerd.

We zetten ons in op het uitwerken van de gebiedsgerichte projecten en projecten langs onze waterlopen die voorgesteld worden in de bekkenbeheerplannen.

Daarnaast zetten we ons in om de kennis van de burgers wat betreft water te verruimen via sensibilisatieacties.

1.3 *Beleidsaccenten*

1.3.1 Integraal waterbeleid

Jarenlang werden alle aspecten van waterbeleid: waterafvoer, waterkwaliteit, grondwater,... afzonderlijk en versnipperd aangepakt. Steeds meer stelde men echter vast dat deze benadering eerder problemen veroorzaakte dan ze op te lossen.

Oppervlaktewater, grondwater, waterbodems, oevers, de planten en dieren in en rondom het water vormen immers één functioneel geheel. Dit noemen we het watersysteem. Alles binnen dit watersysteem is met elkaar in een dynamisch evenwicht. Veranderingen of verstoringen op één plaats in het systeem, hebben meestal gevolgen op een andere plaats in het systeem. Een waterloop die werd rechtgetrokken zoekt op een andere plaats ruimte om te stromen en te overstromen. Pompen we op één plaats te veel water op, dan beïnvloedt dat zowel de stroming als de kwaliteit van het grondwater. Het is daarom belangrijk steeds naar het hele watersysteem te kijken en de natuurlijke kenmerken van het watersysteem te respecteren. Met andere woorden een integraal waterbeleid uit te stippelen en uit te voeren. Dat is de beste garantie om problemen te vermijden.

Op internationaal vlak vertaalde dit besef zich in een Europese kaderrichtlijn water. De richtlijn wil de watervoorraden en de waterkwaliteit in Europa veiligstellen en de negatieve gevolgen van overstromingen en perioden van droogte afzwakken. Als belangrijkste doelstelling wenst men tegen 2015 de Europese wateren terug op peil te hebben. Dit wil zeggen dat de oppervlaktewateren zich in een goede ecologische en een goede chemische toestand bevinden en dat het waterpeil en de chemische toestand van het grondwater goed is.

De doelstellingen van deze richtlijn werden in Vlaanderen vertaald in een decreet integraal waterbeleid.

De gemeente realiseert mee de doelstellingen van de Europese kaderrichtlijn en het Vlaamse decreet integraal waterbeleid. De gemeente beheert immers de waterlopen van 3^e en 4^e categorie. Daarnaast heeft de gemeente ook bevoegdheden op het vlak van de ruimtelijke ordening.

Het beleid steunt op 2 pijlers:

- we willen zorgen dat schade door overstromingen beperkt wordt maar tegelijk ook watertekorten tegengaan. Daarom trachten we consequent ruimte aan water te geven. Dit gebeurt door een aangepast beheer van onze waterlopen en een consequente houding bij het verlenen van adviezen van vergunningen. Bij het verlenen van vergunningen voor de winning van grondwater voor klasse II bedrijven wordt bovendien steeds rekening gehouden met het advies van de VMM. De VMM houdt rekening met eventuele beperkingen van de watervoerende laag en de waterbehoeften binnen het bedrijf.
- Door bijzondere aandacht te besteden aan de manier waarop onze waterlopen onderhouden en ingericht worden, bieden we de natuur zoveel mogelijk kansen. Exoten moeten worden bestreden en vismigratieknelpunten moeten worden

opgelost. Daarnaast wordt de structuur waar mogelijk aangepast (hermeandering, opheffen van barrières voor biodiversiteit,...).

In deze planperiode werken we verder aan de ontwikkeling en de implementatie van een duurzaam geïntegreerd waterlopenbeleid. De belangrijkste doelen hierbij zijn:

- maximale vrijwaring van hinder en schade door wateroverlast
- maximale ontwikkeling van waterlopen als landschappelijk en ecologisch waardevolle elementen door regelmatige ruiming

Al onze handelingen in het watersysteem worden verder afgestemd op het concept “vasthouden - bergen – afvoeren”. Neerslag wordt zo lang mogelijk vastgehouden en benut in het gebied waar het valt. Dit kan o.a. door de hoeveelheid verharde oppervlakte te beperken, infiltratiezones te voorzien, hergebruik van hemelwater stimuleren, afkoppelen van hemelwater van de riolering, uitbouw en functionering van grachten. Om de inwoners te stimuleren om zoveel mogelijk hemelwater vast te houden en te bergen, wordt er gewerkt met het verlenen van subsidies. Via de overeenkomst van Riolim worden RWG subsidies aan de inwoners van Houthalen-Helchteren uitgereikt.

Voor de waterlopen in eigen beheer, gebeurt het beheer en de inrichting in functie van het zo lang mogelijk vasthouden van water en de afvoer vertragen.

Wanneer vasthouden en bergen onvoldoende zijn om wateroverlast te voorkomen, wordt het te veel aan water zo gecontroleerd mogelijk afgevoerd.

1.3.2 Structuur

De waterlopen van de 3^e en 4^e categorie in Houthalen-Helchteren hebben nog een belangrijk ecologisch potentieel en fungeren als natte verbindingen tussen verschillende natuurgebieden. Dit willen we instandhouden en herwaarderen. Aquatische ecosystemen en waterrijke gebieden mogen niet verder achteruitgaan en moeten zoveel mogelijk hersteld worden. Om de natuur alle kansen te bieden moet zowel aan waterkwaliteit als aan structuurkwaliteit van de waterloop gewerkt worden.

De natuurlijke structuur van de waterlopen worden zoveel mogelijk behouden bij het onderhoud van de waterlopen. Ook oeverzones worden zo natuurlijk mogelijk gehouden.

In de waterloop zelf blijft het oplossen van vismigratieknelpunten een continu aandachtspunt. Vissen zijn immers belangrijke indicatoren voor een goede ecologische kwaliteit. Door verminderde kwaliteit, verlies van habitat en verbindingsmogelijkheden, is de vispopulatie in onze waterlopen echter vaak gedaald.

We werken actief mee aan de bestrijding van exoten. Bij de planten bestrijden we vooral de Japanse duizendknoop, de grote waternavel en het parelvederkruid. Het voorkomen van deze planten moet bovendien geïnventariseerd worden. Vervolgens moeten ze worden verwijderd en ziet de gemeente toe op de nazorg om te vermijden dat ze zich opnieuw vestigen. Bij de dieren moet de bruine rat bestreden worden.

1.3.3 Kwaliteit oppervlakte- en grondwater

Via adviezen en het verlenen van vergunningen kan het gemeentebestuur meewerken aan het voorkomen en verminderen van de verontreiniging. Initiatieven die de waterkwaliteit verbeteren zullen gestimuleerd en ondersteund worden.

Onze eigen werking situeert zich voornamelijk rond het behouden en verbeteren van de structurele kwaliteit van onze waterlopen.

2. BIODIVERSITEIT

2.1 *Waar gaat het over?*

Biodiversiteit, kortweg al het leven op aarde, is een verzamelnaam voor de verscheidenheid aan micro-organismen, dieren- en plantensoorten. Omdat we steeds meer gebruik maken van ecosystemen en natuurlijke rijkdommen, gaat de biodiversiteit echter in een alarmerend tempo verloren. De natuurlijke rijkdom verdwijnt, niet alleen in ver afgelegen regenwouden, maar ook bij ons. De natuurlijke biodiversiteit in Vlaanderen omvatte in de 20^e eeuw ongeveer 40 000 soorten wilde planten en dieren. 6 % hiervan is in de loop van de vorige eeuw verdwenen. Ongeveer een derde loopt het gevaar te verdwijnen. Vooral soorten die heel specifieke leefgebieden nodig hebben, staan onder zeer zware druk. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn verlies aan specifieke leefgebieden, versnippering, vermesting,... Daarnaast spelen klimaatsverandering, de invasie van uitheemse soorten een steeds belangrijker rol. Al deze factoren zorgen voor een systematische kwaliteitsverslechtering van de natuurlijke rijkdommen.

Beleidsmakers realiseerden zich dat er nood was aan concrete acties om deze achteruitgang te stoppen. Om het tij te keren, spraken in 2001 de Europese landen af om tegen 2010 het verlies aan biodiversiteit te stoppen, het zogenaamde "Countdown 2010". Het is een Europese oproep om de handen in elkaar te slaan om het verlies aan biodiversiteit te stoppen. Het jaar 2010 is tevens het Internationaal Jaar van de Biodiversiteit.

2.2 *Wat willen we bereiken?*

De Europese Unie heeft als doel om tegen 2010 en later het verlies van biodiversiteit, met inbegrip van de genetische diversiteit, stop te zetten. Het gemeentebestuur zet zich in voor het behalen van dit doel op lokaal niveau. Hiervoor moeten we werken op 3 beleidsaccenten: soortgericht beleid, natuurlijke structuur, natuur- en bosbehoud.

2.3 *Beleidsaccenten*

2.3.1 Soortgericht beleid

Om zeldzame en bedreigde soorten een nieuwe kans te geven sloegen het provinciebestuur van Limburg en de Limburgse gemeenten de handen in elkaar en lanceerden een uniek project: "gemeenten adopteren Limburgse soorten". De gemeente Houthalen-Helchteren heeft een soort geadopteerd waaraan heel wat actuele thema's gekoppeld kunnen worden: de sprinkhanensoort het wekkertje. Het wekkertje wordt in de eerste plaats het symbool voor ecologisch verantwoord bermbeheer in de gemeente. Maar ook rond andere thema's zoals klimaatsverandering en insectvriendelijke maatregelen in de tuin is deze soort een erg dankbare mascotte. Rond het wekkertje werd een actieplan opgesteld door het Regionaal Landschap Lage Kempen, dat in

samenwerking met de natuurverenigingen van Houthalen-Helchteren zal uitgevoerd worden in de loop van deze planperiode.

Daarnaast zijn er ook reeds andere soortgerichte projecten gerealiseerd zoals de jaarlijkse paddenoverzet, het plaatsen van kunstnesten voor de huis- en boerenzwaluw, een subsidiereglement voor nesten van huiszwaluwen. Deze projecten kennen jaarlijks een groeiend succes.

Dit soortgericht beleid moet dus verder gezet en uitgebouwd worden. Om het soortgericht beleid verder uit te bouwen, is er in de eerste plaats nood aan het opbouwen en beter verspreiden en beheren van kennis over de prioritaire soorten in Houthalen-Helchteren. Door samenwerking met de lokale natuurverenigingen moet er een beeld gevormd worden van de verspreiding van enkele prioritaire soorten. Dit moet de gemeente in de eerste plaats in staat stellen om de adviezen en beheertaken op gemeentelijk beter te onderbouwen en adequaat uit te voeren.

In de tweede plaats moet er in het bijzonder aandacht geschonken worden aan het omzetten van deze kennis in de praktijk door eigen soortgerichte projecten op te zetten en de inwoners hierbij ondersteuning te bieden.

2.3.2 Natuurlijke structuur

Houthalen-Helchteren is gelegen in een brongebied. Tal van waterlopen ontspringen op het grondgebied van Houthalen-Helchteren: de Mangelbeek, de Roosterbeek, de Echelbeek, de Laambeek en de Zwarte beek. Deze waterlopen vormen, samen met hun natte brongebieden voor een belangrijke natuurlijke structuur in onze gemeente.

Daarnaast zijn er een aantal boscomplexen terug te vinden in Houthalen-Helchteren:

- het Luciebos, een typisch voorbeeld van een kasteelbos
- het gebied rond Kelchterhoef met zijn bossen en historisch waardevolle gebouwen
- Hengelhoef

Bovendien zijn op het grondgebied van Houthalen-Helchteren een groot aantal typische kempenlandschappen terug te vinden, zoals de heidelandschappen.

Om versnippering en verlies aan biodiversiteit tegen te gaan, moeten er natuurverbindingen gerealiseerd of behouden worden. Natuurverbindingen kunnen naargelang hun voorkomen bestaan uit rivier- en beekvalleien en uit clusters van kleine landschapselementen en kleinere natuurgebieden. Zelfs het openbaar groen kan een rol spelen als natuurverbinding.

In de natuurverbindingen wordt een algemeen beleid gevoerd rond het behouden, het herstellen en het ontwikkelen van kleine landschapselementen en kleine natuurgebieden. Volgende natuurverbindingen kunnen gerealiseerd worden in Houthalen-Helchteren:

Rivier- en beekvalleien (waterlopen 3e en 4e categorie)

In de rivier- en beekvalleien wordt de verbindingsfunctie versterkt door:

- het behoud en herstel van kleine natuurgebieden en landschapselementen
- een natuurlijke loop moet nagestreefd worden: de meandering wordt maximaal behouden
- het opheffen van barrières die de biodiversiteit van de waterloop verstoren, zoals het aanleggen van natuurvriendelijke oevers en vistrappen
- het waterbergend vermogen dient verhoogd te worden

Kleine landschapselementen en kleine natuurgebieden

Deze natuurverbindingen bestaan uit clusters van kleine landschapselementen en kleine natuurgebieden (graslanden, kleine bossen,...) die een sterke samenhang vertonen. Ze vormen als het ware stapstenen tussen de verschillende grotere natuurgebieden. Deze kleine landschapselementen moeten geïnventariseerd worden, zodat er een beheer voor opgesteld kan worden.

Bovendien moeten particulieren zoveel mogelijk gestimuleerd worden om de KLE's op hun eigendom te behouden en te beheren. Om dit te stimuleren, zal er worden gewerkt met een subsidieregeling voor de aanleg en onderhoud van KLE's.

Openbaar groen

Het openbaar groen kan ook fungeren als natuurverbinding. Onder het openbaar groen wordt verstaan: de bomenrijen, hagen en aanplantingen die beheerd worden door de technische dienst regie. Het openbaar groen moet geïnventariseerd worden. Aan de hand van deze inventaris kan in de toekomst een duidelijk onderhoudsplan worden uitgewerkt dat rekening houdt met alle aspecten van een natuurlijk beheer. Bij de opmaak van dit plan zullen aspecten zoals minimaal gebruik van bestrijdingsmiddelen, openbaar groen als middel om de natuur in de woongebieden terug te brengen en openbaar groen op duurzame wijze beheren, meegenomen worden.

Via deze inventaris kunnen we duidelijke verwevingsstrategie van groen in de woongebieden opstellen.

Bermen

Bij het beheren van de bermen in Houthalen-Helchteren wordt rekening gehouden met volgende doelstellingen:

- door het afvoeren van het maaisel de bermen verschrallen waardoor er een grotere verscheidenheid aan grassen en kruiden kan floreren
- de berm gebruiken als buffer tussen de aanliggende natuurgebieden en de openbare weg
- de berm gebruiken als infiltratieplaats voor regenwater

In het kader van het soortgericht beleid wordt een aangepast bermbeheer gevoerd ten voordele van onder meer het wekkertje en de glimworm.

De studie "de verwezenlijking van drie natuurverbindingen" van december 2005 wordt als leidraad gebruikt voor de realisatie van enkele natuurverbindingen.

Om de natuurlijke structuur optimaal te beheren, wordt zoveel mogelijk samengewerkt met de natuurverenigingen en het Agentschap voor Natuur en Bos.

2.3.3 Natuur- en bosbeheer

Bosbeheer

Het bosbestand in de gemeente Houthalen-Helchteren bestaat uit twee grote groepen: het naaldbosbestand en het loofbosbestand.

Het naaldbosbestand is een gevolg van de wet van 1847 waarin de gemeenten werden verplicht om woeste gronden productief te maken of te verkopen. Hierdoor zijn grote delen van de woeste gronden verkocht aan grootgrondbezitters die deze met naaldbomen hebben beplant om ze economisch rendabel te maken of te verkopen. Bij het begin van de mijnactiviteiten werden deze bossen gedeeltelijk in stand gehouden om als grondstof te dienen voor de mijnactiviteit. Deze aanplantingen bestaan nog steeds. Een aantal van deze bestanden worden heden ten dage nog steeds gebruikt met als hoofddoel de houtwinning. Het merendeel van deze bestanden wordt echter gebruikt voor zachte recreatie (wandelmroutes,...) of zijn een deel van de militaire domeinen. Enkele van deze bestanden zijn op een natuurlijke wijze naar een loofhoutbos aan het evolueren.

Het loofbosbestand bestaat voornamelijk uit bestanden die in de jaren '90 zijn aangeplant door de gemeente en het Agentschap voor Natuur en Bos. Ook zijn er nog een aantal zeer oude bosbestanden aanwezig op het militair domein.

Het beheer voor het gemeentelijk bosareaal wordt opgenomen in het bosbeheerplan. Dit bosbeheerplan is reeds opgesteld, maar moet nog goedgekeurd worden door het Agentschap voor Natuur en Bos.

Het is de bedoeling om de huidige twee bestandstypes allebei te behouden en te beheren. Een aantal naaldhoutbestanden omgevormd worden naar loofbosbestand.

Een groot aantal waardevolle boscomplexen zijn reeds erkend als domeinbos. Dit wil zeggen dat de bossen beheerd worden door het Agentschap voor Natuur en Bos.

Natuurbeheer

De grote natuurgebieden (Tenhaagdoornheide, Mangelbeekvallei,...) in Houthalen-Helchteren worden beheerd door het Agentschap voor Natuur en Bos of door lokale natuurverenigingen.

Binnen de gemeentelijke milieuraad is een 'werkgroep natuur' opgericht. Binnen deze werkgroep wordt er overleg gepleegd tussen de verschillende natuurverenigingen omtrent het te voeren beheer in de natuurgebieden.

De natuurwerken worden steeds uitgevoerd door een natuur- en landschapsploeg met kennis van zaken.

3. KLIMAATVERANDERING

3.1 *Waar gaat het over?*

De opwarming van de aarde door een versterkt broeikaseffect is één van de meest actuele milieuproblemen die onze samenleving voor grote uitdagingen plaatst. Broeikasgassen die het gevolg zijn van menselijke activiteiten zoals de verbranding van fossiele brandstoffen, verzamelen zich als een soort deken in de atmosfeer. Doordat de hoeveelheid aan broeikasgassen steeds groter wordt, kan de aarde haar warmte niet meer kwijt en warmt ze langzaam op. De grootste boosdoener is CO₂. Duurzame oplossingen vragen om een ommekeer in de stijgende uitstoot van broeikasgassen, een ommezwaai in onze huidige manier van wonen, werken, vervoeren en ontspannen. Want de strijd tegen de klimaatverandering heeft alles te maken met hoe we omgaan met energie en grondstoffen, nu en in de toekomst. Daarnaast veroorzaken de menselijke activiteiten nog andere milieuproblemen: afbraak van de ozonlaag, verzuring, vermesting,...

Internationale protocols, zoals het Kyoto-protocol en zijn opvolger in 2009, het EU-klimaatplan, geven België en Vlaanderen doelstellingen om hun uitstoot aan broeikasgassen te verminderen. Volgens het Kyoto-protocol moet België tegen 2012, 7,5% minder broeikasgassen uitstoten dan in 1990. Het EU-klimaatplan legt tegen 2020 een vermindering van 20% op.

Op internationaal vlak wordt het klimaatbeleid voortgezet met het oog op het bereiken van de Kyotonormen tegen 2012. Maar het Kyotoprotocol eindigt niet in 2012. Van 7 tot 18 december 2009 vond in Kopenhagen de klimaattop plaats. Dan zou een raamakkoord voor de opvolging van het Kyotoprotocol uit de bus moeten komen. In dat akkoord zou de wereld afspreken hoe de uitstoot van broeikasgassen na 2012 verder zal worden teruggedrongen. De belangrijkste punten in het akkoord waren dat een zogehete Groenfonds zal worden opgericht voor arme landen die getroffen zijn door de klimaatverandering. Verder moet de opwarming van de aarde wordt beperkt tot 2 graden Celsius. Niet alle landen erkennen echter het gesloten akkoord. Zo wezen landen als Venezuela, Cuba en Tuvalu het af. Het huidige akkoord is geen bindend klimaatverdrag.

Om in deze overgangsfase zowel de ecologische als de economische en sociale doelstellingen te verzekeren, is het belangrijk dat de maatregelen van de verschillende beleidsniveaus op elkaar zijn afgestemd en elkaar versterken. Daarom is een coherent energie- en klimaatbeleid nodig als lokale vertaling van de krijtlijnen die op hogere beleidsniveaus werden uitgetekend. Het Vlaams Klimaatbeleidsplan 2006-2012 ziet voor de lokale besturen een belangrijke rol weggelegd in het versterken van het gewestelijk klimaatbeleid. Een belangrijk deel van de Vlaamse doelstelling zal behaald worden via kleinschalige projecten in provincies, steden en gemeenten. Bovendien de provincie Limburg hanteert het motto 'Allemaal CO₂-neutraal' in haar ontwerp van het nieuwe Provinciale Milieubeleidsplan 2010-2013, dat tegelijk een provinciaal klimaatplan is.

3.2 Wat willen we bereiken?

De gemeente is een kleine speler in het klimaatverhaal maar we moeten onze verantwoordelijkheid opnemen. Door eigen acties kunnen we het gewestelijke en lokale klimaatbeleid ondersteunen en versterken. Tegelijk kunnen we zelf voor een reductie zorgen. Hierbij trachten we verder te kijken dan 2012, en richten we ons op 2020, de einddatum van het EU-klimaatplan.

Dit milieubeleidsplan gaat na hoe we het thema klimaatsverandering op gemeentelijk niveau via het milieubeleid concreet gestalte zullen geven. Er wordt onderzocht hoe wij als gemeente ertoe kunnen bijdragen de principes van duurzame energie te laten doordringen in het eigen bestuur en bij de bevolking van Houthalen-Helchteren.

De gemeente wil een energiebeleid voeren om de totale uitstoot van CO₂ te verminderen door zowel energiebesparing als door de inzet van duurzame energiebronnen. Hierbij trachten we zelf minstens de Kyoto-doelstelling te halen in 2012, maar ook burgers te stimuleren effectief een reductie te realiseren.

De acties, maatregelen en projecten die we binnen het thema klimaatsverandering uitwerken, kunnen thema- en domeinoverschrijdend zijn. Bovendien houden we bij de planning en uitvoering van acties rekening met prioriteiten, zoals de verplichtingen die kaderen in de samenwerkingsovereenkomst met de Vlaamse overheid, de bestaande REG-subsidies, maatregelen die een echte meerwaarde realiseren voor de doelgroepen, maatregelen die elkaar aanvullen, versterken, leiden tot samenwerking, of voorrang geven aan toekomstvisie en innovatie.

3.3 Beleidsaccenten

3.3.1 Eigen uitstoot en energieverbruik verminderen

In 2012 hebben we minstens de Kyoto-doelstelling gehaald. Dit betekent dat de broeikasgasuitstoot en energieverbruik als rechtstreeks gevolg van de werking van al onze gemeentelijke diensten, met minstens 7,5% verminderd tegen 2012 ten opzichte van 1998 (dit is het eerste jaar waarin alle verbruiksgegevens beschikbaar zijn via het energiejaarrapport). Hiervoor voeren we een energiebeleid naar de eigen gebouwen met speciale aandacht voor energiezorg. Energiebesparende maatregelen en hernieuwbare energie staan centraal. Daarbij creëren we bovendien door sensibilisatie een intern draagvlak voor duurzaam energiegebruik. Niet enkel een energiebesparing wordt nagestreefd, ook de uitstoot van ozonafbrekende stoffen en broeikasgassen moet worden beperkt. Daarnaast is het belangrijk omduurzaam om te gaan met de beschikbare watervoorraden.

Huidige situatie

We namen reeds verschillende maatregelen om de eigen uitstoot te beperken. Deze maatregelen willen we ook op lange termijn behouden en uitvoeren:

Op 20 april 2008 ondertekende het gemeentebestuur het Lokaal Kyotoprotocol, een charter voor lokale besturen waarin zij zich ertoe verbinden om de eigen CO₂-uitstoot en energieverbruik met minstens 7,5% te verminderen tegen 2012.

Daarnaast doet de gemeente reeds geruime tijd beroep op netbeheerder Infracx voor de ondersteuning van haar energiebeleid. In dit kader worden de belangrijkste gebouwen van de gemeente Houthalen-Helchteren maandelijks opgevolgd in een energieboekhouding en worden energieadviezen op maat aangeboden. Naast de energieboekhouding met behulp van Infracx worden de meterstanden van de meeste gebouwen ook bijgehouden door de eigen gemeentelijke diensten. We trachten tevens de verlichtingsinstallaties en thermische isolatie van de gebouwen te verbeteren en het rendement van de verwarmingsinstallaties te verhogen.

Het personeel wordt bovendien aangemoedigd en beloond om voor woon-werkverplaatsing zoveel mogelijk gebruik te maken van duurzame vervoersmiddelen om de uitstoot te verminderen.

Wat brengt de toekomst?

Verderzetten en verder uitwerken van de energieboekhouding

De huidige energieboekhouding blijven we verder uitvoeren. Aan de hand van de gegevens van de energieboekhouding kan er een lijst van de meest energie-efficiënte en energiebesparende investeringen worden opgemaakt en uitgevoerd indien dit budgettair haalbaar is.

Energie-efficiënte en energiezuinige investeringsprojecten bij gemeentelijke gebouwen

De gemeente zal bij alle investeringsprojecten, nieuwbouw- en renovatieprojecten van gemeentelijke gebouwen rekening houden met energiezuinig bouwen en rationeel energiegebruik. In de mate van het mogelijke en indien dit budgettair haalbaar is, worden het gebruik van hernieuwbare energie en energiebesparende maatregelen toegepast. Indien er geen milieuvriendelijke alternatieven mogelijk zijn wordt er bij voorkeur gestookt met gas. De stooktoestellen worden regelmatig nagekeken en gecontroleerd.

Duurzaamheidscriteria toetsen aan nieuwe bestekken

Alle nieuwe bestekken worden door de duurzaamheidsambtenaar getoetst aan de duurzaamheidscriteria, dit omvat ook een screening naar energie-efficiëntie. Hiervoor kan beroep worden gedaan op de diensten van Infracx.

Uitstoot verminderen door duurzame vervoersmiddelen

Duurzame vervoersmiddelen worden ingezet om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen. Het personeel wordt aangemoedigd en beloond om voor woon-werkverplaatsing zoveel mogelijk gebruik te maken van duurzame vervoersmiddelen.

Andere maatregelen om de eigen uitstoot te verminderen kunnen zijn: analyse van het eigen wagenpark, analyse van woon-werkverplaatsingen, dienstverplaatsingen, voertuigenbeheer,...

Ozonafbrekende stoffen

De emissie van ozonafbrekende stoffen veroorzaakt een aantasting van de ozonlaag. De grootste boosdoeners zijn chloor- en broomhoudende verbindingen. Deze worden door de mens in verschillende toepassingen gebruikt. De gemeente kan hierin een voorbeeldfunctie opnemen. Als alternatief voor ozonafbrekende stoffen worden vaak nog gefluoreerde broeikasgassen zoals HFK's gebruikt. De gemeente kiest in de eigen werking voor milieuvriendelijke alternatieven (bijvoorbeeld lucht-water warmtepomp en koelkasten).

3.3.2 Anderen worden gestimuleerd effectief een reductie te realiseren

Naast een voorbeeldfunctie, heeft het gemeentebestuur een sensibiliserende taak naar de verschillende doelgroepen onder de inwoners en bedrijven. Zo dienen er naar verschillende doelgroepen diverse acties uitgevoerd te worden om een mentaliteits- of gedragswijziging teweeg te brengen.

Huidige situatie

Om anderen aan te moedigen ook minder CO₂, ozonafbrekende stoffen en broeikasgassen uit te stoten en minder energie te verbruiken, sensibiliseren we passief via onze website, gemeentelijk infoblad In&Om, postersessies, sensibilisatieartikels en infoborden. Actieve sensibilisatie komt ook uitgebreid aan bod via infomomenten en workshops. De Milieuweek is hierbij een prima uithangbord. Tijdens de Milieuweek kan iedereen gratis deelnemen aan milieugerelateerde activiteiten, tentoonstellingen, infosessies en workshops in de gemeente.

Ook met de E-portemonnee, een elektronisch spaar- en beloningssysteem in de gemeente, wil het gemeentebestuur milieuvriendelijk gedrag van zijn inwoners in de kijker zetten en op een originele manier belonen.

Bovendien kende de gemeente sinds 2003 een premie toe aan inwoners voor het plaatsen van een zonneboiler. Op 26 maart 2009 breidden we het reglement uit tot het cleantech subsidiereglement. De gemeente voorziet vanaf dan premies voor het plaatsen van thermische zonne-installaties (zonneboilers), fotovoltaïsche zonne-installaties (zonnepanelen), warmtepompen en dakisolatie. Met het cleantech subsidiereglement wil de gemeente een actieve rol spelen in de stimulering van lokale toepassing van hernieuwbare energie en energie- en milieuvriendelijke investeringen aan woningen aanmoedigen. Bovendien kan het gebruik van alternatieve, milieuvriendelijke energiebronnen bijdragen tot een duurzaam energiegebruik.

De gemeente neemt tevens deel aan de projecten Klimaatwijken en Klimaat Op Maat waarin een groep mensen in zes maanden tijd 8% energie proberen te besparen in vergelijking met het vorige jaar.

Infrax voert in samenwerking met de gemeente gratis energiescans uit bij de bevolking. De voornaamste doelgroep van het project zijn kansarme gezinnen.

Duurzame mobiliteit troef via de gratis marktbus tijdens de zomermaanden, en deelname aan de campagne Met belgerinkel naar de winkel.

Deze projecten, acties en maatregelen zullen we blijven opstarten, uitvoeren en ondersteunen. Hiervoor werken we nauw samen met de organiserende overheden en organisaties.

Wat brengt de toekomst?

Cleantech subsidiereglement

Met het cleantech subsidiereglement wil de gemeente een actieve rol spelen in de stimulering van lokale toepassing van hernieuwbare energie en energie- en milieuvriendelijke investeringen aan woningen aanmoedigen. Bovendien kan het gebruik van alternatieve, milieuvriendelijke energiebronnen bijdragen tot een duurzaam energiegebruik. De gemeente voorziet premies voor het plaatsen van thermische zonne-installaties (zonneboilers), fotovoltaïsche zonne-installaties (zonnepanelen), warmtepompen en dakisolatie. (Cfr. Thema duurzaam samenleven). Het subsidiereglement legt bovendien op dat fotovoltaïsche zonne-installaties, thermische zonne-installaties en warmtepompen door gecertificeerde installateurs gebeurd. Op die manier wordt nagegaan of de zonne-installaties en de warmtepompen juist geïnstalleerd worden, zonder lekken en energieverliezen.

Sensibiliseringscampagnes

Verschillende organisaties en overheden verspreiden informatie en houden regelmatig campagnes ter bevordering van het duurzaam energiebeleid naar diverse doelgroepen. De gemeente zal deze initiatieven actief ondersteunen en nauw samenwerken met de organiserende instanties. De gemeente zal indien mogelijk ook zelf acties hieromtrent organiseren.

Daarnaast zal de gemeente ook sensibiliseren over de milieuvriendelijke alternatieven voor ozonafbrekende stoffen en broeikasgassen en over het onderhoud van de verwarmingsinstallaties.

4. DUURZAAM SAMENLEVEN

4.1 *Waar gaat het over?*

'Duurzame ontwikkeling' wordt in de literatuur (Cf het Brundtland-rapport uit 1987) omschreven als een ontwikkeling die voorziet in de behoefte van de huidige generatie, zonder daarmee de mogelijkheid van de toekomstige generaties in het gevaar te brengen om ook in hun behoeften te voorzien.

Duurzame ontwikkeling berust op drie pijlers: een economische pijler, een sociale pijler en een milieupijler.

- Op economisch vlak: acties ondernemen opdat de economische groei niet ten nadele gaat van de milieupijler en sociale pijler.
- Op sociaal vlak: strijd tegen sociale uitsluiting, toegang tot goederen en diensten, arbeidsvoorwaarden, verbetering van de opleiding van de werknemers en de diversiteit, de ontwikkeling van de eerlijke handel.
- Op milieuvlak: wijzigen van de productie- en consumptiewijzen ter bescherming van het ecosysteem, de fauna en de flora.

Om de weg naar een duurzame samenleving te realiseren, is een cruciale rol weggelegd voor de lokale besturen. Wij als gemeente staan immers het dichtst bij de bevolking en kunnen door onze positie maatschappelijke veranderingen stimuleren. Duurzaam samenleven is dan ook één van de hoofdthema's van dit milieubeleidsplan. Een geïntegreerde aanpak, waarbij zowel ecologische, sociale als economische dimensies in samenhang worden bekeken, is hierbij een belangrijke vereiste.

4.2 *Wat willen we bereiken?*

Dit milieubeleidsplan gaat na hoe we het thema duurzaam samenleven op gemeentelijk niveau via het milieubeleid concreet gestalte zullen geven. Er wordt onderzocht hoe wij als gemeente ertoe kunnen bijdragen de principes van duurzame ontwikkeling te laten doordringen in het eigen bestuur en bij de bevolking van Houthalen-Helchteren.

Binnen het thema duurzaam samenleven in het milieubeleidsplan komen volgende onderdelen aan bod:

1. Interne milieuzorg
2. Duurzame consumptie en productgebruik
3. Hinderbeleid
4. Afval
5. Duurzaam (ver)bouwen en wonen
6. Duurzame mobiliteit

De acties, maatregelen en projecten die we binnen het thema duurzaam samenleven uitwerken, kunnen thema- en domeinoverschrijdend zijn. Bovendien houden we bij de

planning en uitvoering van acties rekening met prioriteiten, zoals de verplichtingen die kaderen in de samenwerkingsovereenkomst met de Vlaamse overheid, maatregelen die een echte meerwaarde realiseren voor de doelgroepen, maatregelen die elkaar aanvullen, versterken, leiden tot samenwerking, of voorrang geven aan toekomstvisie en innovatie.

Omdat de gemeente de overheid is die het dichtst bij de bevolking staat, is sensibilisatie van de bevolking rond een meer duurzame levensstijl een zeer belangrijke opgave.

4.3 Beleidsaccenten

4.3.1 Eigen ecologische impact verkleinen

We nemen maatregelen die onze eigen ecologische impact van de gemeentelijke diensten verkleinen. We creëren bovendien door sensibilisatie een intern draagvlak voor duurzaam samenleven.

Huidige situatie

We namen al verschillende maatregelen om de eigen ecologische impact te verkleinen. Deze maatregelen willen we ook op lange termijn behouden en uitvoeren:

Vanaf juni 2007 heeft de gemeente het project interne milieuzorg ingevoerd in de gemeentelijke gebouwen en kantoren. In praktijk komt interne milieuzorg neer op het geven van tips over energiegebruik, gebruik milieuvriendelijke materialen, kantoomaterialen, afvalbeperking en selectieve inzameling,... Daarnaast voeren we ook acties uit en nemen we maatregelen rond technische aanpassingen, zoals aankopen kantoomaterialen bijsturen, inzamelpunt kladpapier voorzien, papiergebruik verminderen,... Een belangrijk onderdeel van interne milieuzorg is het sensibiliseren van het personeel. Via de personeelsbrief, mail en posters verspreiden we besparingstips.

De gemeente voert reeds een duurzaam aankoopbeleid van bepaalde cateringproducten en schoonmaakproducten.

Daarnaast hield de gemeente in haar aankoopbeleid rekening met sociale aspecten. De gemeente koopt immers bij Oxfam Wereldwinkel alle fruitsappen en wijn aan voor recepties en vergaderingen. In het kader van de brooddozenactie worden ook de Fair Trade brooddozen bij de Wereldwinkel aangekocht. Bedoeling van deze actie is dat alle leerlingen van het 1ste jaar secundair onderwijs in Houthalen-Helchteren jaarlijks een brooddoos krijgen van de gemeente. De gemeente streeft er sinds 2007 naar om een FairTrade gemeente te worden.

Verder steunt de gemeente met de aanleg van inheemse bloemenweiden de lokale bijenimkers waardoor de lokale honingproductie wordt gestimuleerd.

Het personeel wordt eveneens aangemoedigd en beloond om voor woon-werkverplaatsing zoveel mogelijk gebruik te maken van duurzame vervoersmiddelen.

Bij alle nieuwe projecten in het lastenboek wordt het gebruik van duurzaam geëxploiteerd hout opgelegd. Bij alle nieuwe houtconstructies zijn hierdoor het gebruik van ervan verplicht. Het gebruik van breekpuin met Copro-label is eveneens via de lastenboeken een verplichting geworden voor alle gemeentelijke bouwprojecten.

Ook naar de uitvoerende diensten werden reeds maatregelen getroffen: gebruik vaste planten, gebruik van compost, hakselen en hergebruik van snoeihout,...

Bestrijdingsmiddelen en pesticiden moeten onkruid bestrijden, maar vormen een gevaar voor mens en dier. Willen we onze gezondheid en dat van ons leefmilieu beschermen dan moeten we het gebruik van pesticiden zoveel mogelijk beperken. Daarom verbiedt het decreet van 21 december 2001 het gebruik van bestrijdingsmiddelen door openbare diensten in het Vlaamse gewest.

Momenteel wordt 20 % van het openbaar domein in Houthalen-Helchteren bestrijdingsmiddelenvrij beheerd via alternatieve technieken: onkruidborstel, branden, ... Door de jaren heen blijkt dat de vervanging van chemische bestrijdingsmiddelen door alternatieve bestrijdingsmiddelen binnen de publieke ruimte niet altijd de verwachte resultaten geeft. Vaak is een omvorming van verharde oppervlakten en groenelementen de oplossing. Met de omvorming van verharde oppervlakten moet maximaal rekening gehouden worden met opvangen en infiltratie van regenwater.

Wat brengt de toekomst?

a) Interne milieuzorg

De gemeente heeft een belangrijke voorbeeldfunctie naar haar inwoners toe. Als gemeente dienen we daarom zelf het intern milieuzorgsysteem verder uit te bouwen om onze eigen milieu-impact of ecologische voetafdruk zichtbaar te verminderen. Het project interne milieuzorg zal de thema's energie, bouwen en verbouwen, water, afval, mobiliteit, bestrijdingsmiddelen en organisatie behandelen. Bij de uitvoering van de thema's wordt rekening gehouden met volgende aspecten :

- Wat houdt de actie in en waarom wordt de actie binnen de gemeente toegepast?
- Stappenplan om tot actie over te gaan
- Aan welke randvoorwaarden moet er voldaan worden om de actie kans op slagen te geven?
- Voor- en nadelen verbonden aan de actie
- De kans op slagen verhogen via goede communicatie
- Tips, leerpunten en knelpunten

Energie

Voorbeelden van acties die binnen het thema energie kunnen worden uitgevoerd.:

- Verderzetten en verder uitwerken van de energieboekhouding
- Energieaudits bij renovatie van gemeentelijke gebouwen

- Energie-efficiënte en energiezuinige investeringsprojecten bij gemeentelijke gebouwen
- Rationeel energiegebruik
- Relighting: ecologische, ergonomische en economische binnenverlichting
- Zonne-energie en hernieuwbare energie toepassen

Bouwen en verbouwen

Voorbeelden van acties die binnen het thema bouwen en verbouwen kunnen worden uitgevoerd.:

- Duurzaam bouwen en verbouwen bij investeringsprojecten van gemeentelijke gebouwen
- Cleantech projecten in ontwerp: citymarketingplan Houthalen-Helchteren:
 - De uitbouw van een milieutechnologische cluster in de LET-parken (Limburgse Energieën Technologische Parken) waarbij huidige en toekomstige individuele milieubedrijven en -projecten geclusterd worden. LET-City Houthalen-Helchteren zal zich niet beperken tot afvalbehandeling of –verwerking maar zal de hele keten van moderne milieutechnologie bestrijken. Dit is ‘Environmental technology of ‘clean tech’ in de breedste zin van het woord. De uitwerking van dit project bevindt zich momenteel nog in een conceptueel stadium.
 - De uitbouw van het Centurion project, waar ook het nieuwe energie- en milieuvriendelijk administratief centrum zal gelokaliseerd zijn. Ook dit project bevindt zich in een conceptueel stadium.

Water

Voorbeelden van acties die binnen het thema water kunnen worden uitgevoerd:

- Technische ingrepen aan het sanitair
- Rationeel watergebruik op kantoor
- Rationeel watergebruik toepassen bij investeringsprojecten van gemeentelijke gebouwen
- Wateraudit laten uitvoeren

Afval

Voorbeelden van acties die binnen het thema afval kunnen worden uitgevoerd:

- Inrichten van een eigen containerparkje voor verschillende afvalfracties
- Gescheiden inzameling in administratieve gebouwen
- Groot kantoomateriaal hergebruiken
- Papierarm kantoor
- Aankoop van brooddozen voor het gemeentepersoneel

Mobiliteit

Voorbeelden van acties die binnen het thema mobiliteit kunnen worden uitgevoerd:

- Stimuleren van acties, maatregelen en projecten rond duurzame mobiliteit
- Aankoop van duurzame vervoermiddelen
- Analyse wagenpark, woon-werkverplaatsingen,...

Bestrijdingsmiddelen

Door de jaren heen blijkt dat de vervanging van chemische bestrijdingsmiddelen door alternatieve bestrijdingsmiddelen binnen de publieke ruimte niet altijd de verhoopte resultaten geeft. Vaak is een omvorming van verharde oppervlakten en groenelementen de oplossing.

Er moet reeds tijdens het ontwerpproces rekening gehouden worden met een pesticidenvrij beheer achteraf.

Om het beheer bestrijdingsmiddelenvrij te laten verlopen, moet het openbaar domein worden omgevormd. Indien de heraanleg van een terrein gepland wordt, moet reeds in de ontwerpfasen rekening gehouden worden met deze omvorming. De omvorming kan bovendien bestaan in kleine aanpassingen, zoals het aanbrengen van voegvulmiddelen.

Organisatie

Voorbeelden van acties die binnen het thema organisatie kunnen worden uitgevoerd:

- Milieuzorgwerkgroep met verschillende afdelingen
- Duurzaam en milieuverantwoord aankoopbeleid
- Gebruik van duurzame en milieuverantwoorde producten

4.3.2 Anderen stimuleren een duurzame levensstijl aan te nemen

Het gemeentebestuur heeft een sensibiliserende taak naar de verschillende doelgroepen onder de inwoners en bedrijven. Zo dienen er naar verschillende doelgroepen diverse acties uitgevoerd te worden om een mentaliteits- of gedragswijziging teweeg te brengen.

Huidige situatie

We nemen maatregelen om anderen bewust te maken van de mogelijkheden voor een duurzame levensstijl, waarbij de thema's van duurzaam samenleven aan bod komen. Deze maatregelen willen we ook op lange termijn behouden en uitvoeren:

We sensibiliseren passief via onze website, het gemeentelijk infoblad In&Om, d.m.v. onze postersessies, sensibilisatieartikels en infoborden. Actieve sensibilisatie gebeurt via infomomenten en workshops. Alle aspecten van duurzaam samenleven komen aan bod via projecten zoals de Milieuweek en de E-portemonnee.

Om anderen te informeren over duurzame consumptie en productgebruik, sensibiliseren we over ecologische verantwoorde draagtassen, duurzame kantoormaterialen, FSC-hout, biologische producten,...

De gemeente heeft in maart 2008 de belasting op vergunningen voor milieuvriendelijke investeringen afgeschaft. Er zijn dus geen gemeentelijke belastingkosten meer verbonden aan vergunningsaanvragen voor duurzame en milieuvriendelijke investeringen aan particuliere woningen. Hiermee wil het gemeentebestuur de toepassing van duurzame, milieuvriendelijke energietechnieken bevorderen. Onder milieuvriendelijke technieken

wordt onder andere begrepen: geothermische warmtepompen, windturbines, kleine waterkrachtinstallaties, warmtekrachtkoppeling voor gebouwen, microwarmtekrachtkoppeling, zonne-energie en energie verkregen uit biomassa, vergisting, vergassing,...

Bovendien kende de gemeente, zoals eerder aangegeven bij het thema energie, sinds 2003 een premie toe aan inwoners voor het plaatsen van een zonneboiler. Op 26 maart 2009 breidden we het reglement uit tot het cleantech subsidiereglement. De gemeente voorziet premies voor het plaatsen van thermische zonne-installaties (zonneboilers), fotonvoltaïsche zonne-installaties (zonnepanelen), warmtepompen en dakisolatie.

Bij het Infocentrum Wonen van vzw Stebo, een dienst die onder meer inwoners van Houthalen-Helchteren helpt om hun woonsituatie te verbeteren, kunnen inwoner er gratis terecht voor informatie, advies en begeleiding over alles wat te maken heeft met het verbeteren van de eigen woonsituatie.

In het kader van het gemeentelijk afvalbeleid nam de gemeente reeds verschillende maatregelen ter voorkoming en selectie van het afval, met onder meer uitbouw van de selectieve huis-aan-huisinzameling, uitbouw van de selectieve inzameling via het containerpark, een retributiereglement op bepaalde fracties, hergebruik van gemeentelijk groenafval, (thuis)composteren, opruimen sluikstorten,...

In het kader van het milieuhinderbeleid worden hinderklachten geanalyseerd en gerapporteerd via een eigen systeem en via MKROS. Er wordt steeds getracht om discreet en bemiddelend op te treden bij hinderklachten. In 80 % van de gevallen is bemiddelend optreden voldoende om de hinder te elimineren. Bij de overige 20 % stellen we een groter probleem vast, wat niet bemiddelend opgelost kan worden. Verder is binnen de gemeente Houthalen-Helchteren een aparte dienst controle werkzaam. Deze dienst controleert bouwmisdrijven, milieuvergunningen, natuurvergunningen, bodemverontreinigingen. Verder is in Houthalen-Helchteren sinds 1997 het politiereglement geluidshinder van kracht, dit reglement werd in 2006 aangepast.

Over duurzame mobiliteit tot slot sensibiliseren we rond milieuvriendelijk rijden, de ecoscore, de gratis marktbus tijdens de zomermaanden, de campagne met belgerinkel naar de winkel,...

Wat brengt de toekomst?

a) Duurzame consumptie en productgebruik

Consumenten zouden de ecologische en sociale impact van hun verbruik kunnen verminderen door hun consumptiekeuzes en –gedrag te veranderen. Bijgevolg zou deze gedragswijziging de producenten en dus het productieproces kunnen beïnvloeden. De gemeente sensibiliseert consumenten om te kiezen voor duurzame alternatieven voor bepaalde producten.

Sensibilisatie rond duurzaam productgebruik

Voorbeelden van acties en maatregelen die kunnen worden uitgevoerd: sensibilisatie over het gebruik van duurzaam geëxploiteerd hout, compost, breekpuin, materialen uit gerecycleerde kunststoffen, kantormaterialen, cateringproducten, bestrijdingsmiddelen, biologische producten, schoonmaak-middelen, houtverduurzamingsmiddelen, verven en vernissen, enz.

Sensibilisatie rond duurzame voedselconsumptie

De gemeente sensibiliseert over het gebruik van onder meer milieuverantwoorde en duurzame cateringproducten, biologische (streek- of landbouw-) producten, producten uit eerlijke handel, enz.

b) Duurzaam bouwen en wonen

Uitgaande van de Brundtland-definitie van duurzaamheid streeft duurzaam bouwen en verbouwen naar een optimaal gebruik van lokaal beschikbare hernieuwbare grondstoffen en energiebronnen. Hierbij wordt rekening gehouden met rationeel ruimte-, energie-, water- en materialengebruik. In al deze onderdelen zijn milieuaspecten en gezondheidsaspecten van belang.

Cleantech subsidiereglement

Cfr. thema klimaatsverandering.

Sensibilisatie rond duurzaam (ver)bouwen en wonen

Verschillende organisaties en overheden verspreiden informatie en houden regelmatig campagnes ter bevordering van duurzaam bouwen en wonen naar diverse doelgroepen. De gemeente zal deze initiatieven actief ondersteunen en nauw samenwerken met de organiserende instanties. De gemeente zal indien mogelijk ook zelf acties hieromtrent organiseren.

c) Afval

Sinds de Wereldtop voor Duurzame Ontwikkeling in Johannesburg in 2002 heeft Europa de keuze gemaakt om haar beleid en dat van de lidstaten af te stemmen op de principes van duurzame ontwikkeling. Duurzaam materialenbeheer is een belangrijke voorwaarde voor een duurzame maatschappij. Grondstoffen vormen immers de ruggengraat van elke economie. De draagkracht van de aarde is beperkt en er moet rekening gehouden worden met die absolute schaarste. In Vlaanderen werd de afgelopen 25 jaar een performant systeem voor afvalbeheer uitgebouwd. Toch wordt vastgesteld dat de hoeveelheid afval ook in Vlaanderen niet afneemt, maar gelijk blijft en zelfs toeneemt.

Het georganiseerde afvalbeheerssysteem biedt een oplossing voor het afval dat ontstaat aan het einde van de keten, maar leidt nog niet tot een duurzame productie en consumptie. Een integrale kijk op de materiaalketen is onontbeerlijk om een blijvende, duurzame oplossing te vinden voor het afvalvraagstuk.

Op lokaal niveau kan, naast het organiseren van de reguliere selectieve inzameling, bijgedragen worden door de inwoners te stimuleren om afval preventief te vermijden aan de bron. Het voeren van een doorgedreven sensibilisatie van de inwoners is een van de methodes om afvalpreventie te stimuleren. Er wordt m.a.w. de nadruk gelegd op afvalpreventie en sensibilisatie en selectieve inzameling.

Afvalpreventie en sensibilisatie

Afvalpreventie is het kwantitatief of kwalitatief voorkomen of verminderen van de productie van afvalstoffen en de schadelijkheid ervan door onder andere reductie aan de bron.

Afval dat niet ontstaat, moet ook niet opgehaald en verwijderd te worden. Daarom wil Houthalen-Helchteren de inwoners stimuleren om zoveel mogelijk afval te vermijden.

Fracties die in grote volumes aanwezig zijn, zoals GFT- en groenafval, verpakkingsafval en papier, moeten voorkomen worden aan de bron. Dit willen we bereiken door meer nadruk te leggen op

- thuiscomposter
- het houden van kippen
- kringlooptuinieren
- compostmeesterwerking
- afvalarm winkelen
- afvalvriendelijke evenementen
- kringwinkels,...

Selectieve inzameling

Het voornaamste beleidsaccent is afvalpreventie. Wat niet voorkomen kan worden, zal zo goed mogelijk geselecteerd en gerecycleerd worden. Selectieve inzameling heeft tot doel het huishoudelijk afval opnieuw in het productieproces of de materialencyclus in te zetten, al dan niet na bewerking, in plaats van het te storten of te verbranden. Recyclage is hoofdzakelijk mogelijk voor een aantal fracties in het huisvuil en grofvuil, nadat deze door burgers zijn gescheiden en selectief ingezameld.

Door de verderzetting van het uniform maken van het afvalbeheerssysteem in Limburg via de afvalintercommunale Limburg.net, zal het principe “de vervuiler betaalt” verder toegepast worden. Het is het meest eerlijke systeem voor de burger en het spoort mensen aan om een afvalpreventief gedrag aan te nemen.

d) Hinderbeleid

Milieuhinder is een onaangenaam zintuiglijk gevoel dat zich voordoet ten gevolge van een verstoring van het milieu dat invloed kan hebben op de volksgezondheid en het algemeen welzijn. Kenmerkend is het lokale, maar direct merkbare karakter ervan. Dit is typisch het geval bij geluidshinder, geurhinder, hinder van grof stof, roet of rook, een overmaat aan kunstlicht en trillingshinder. Nogal wat factoren, zowel objectieve als subjectieve, zullen uitmaken of iemand al dan niet gehinderd wordt. In ernstige hindersituaties kan dit leiden tot lichamelijke ongemakken, slaapverstoring,

gezondheidsklachten, de waardedaling van woningen of aantasting van materiële goederen.

De dienst Controle zet zijn werking verder: in de eerste plaats wordt er getracht te bemiddelen. Slechts indien bemiddelen geen effect meer heeft, wordt er opgetreden en ingegrepen.

Om de hinder in de gemeente te reduceren is het belangrijk om de burgers bewust te maken van het probleem. Dit kan door verschillende sensibilisatieacties te ondernemen. Via deze acties kan er getracht worden om een mentaliteitsverandering te realiseren. Enkele voorbeelden van sensibilisatie: verbranden van afval in de tuin, verbranden van banden, doven van verlichting, onderhoud installatie van de schouw,...

e) Duurzame mobiliteit

De acties die rond duurzame mobiliteit zijn opgenomen in het milieubeleidsplan, zijn aanvullend ten opzichte van het gemeentelijk mobiliteitsbeleid.

Sensibilisatie rond duurzame mobiliteit

Voorbeelden van sensibiliseringsacties die kunnen worden uitgevoerd: milieuvriendelijke rijstijl, alternatieve vervoersmogelijkheden, duurzaam woon-werkverkeer, autodelen, milieuvriendelijk wagens/brandstoffen, ecodriving, bandenspanning, enz.

Samenwerking

Samenwerking wordt vooropgesteld in dit milieubeleidsplan. We willen onze doelstellingen realiseren via samenwerking tussen de gemeentelijke diensten, de inwoners en doelgroepen, milieu- en natuurorganisaties, de provincie Limburg, de Vlaamse overheid en andere instanties en organisaties. Hierbij houden we rekening met de visie en het beleid van elkaar en de partners.

Provincies en gemeenten kunnen met de Vlaamse overheid een vrijwillige overeenkomst aangaan. In ruil voor het uitvoeren van een aantal acties krijgen ze financiële en inhoudelijke ondersteuning van de Vlaamse overheid. De Vlaamse overheid wil met de overeenkomst de provincies en gemeenten stimuleren een milieubeleid te voeren die steunen op de principes van duurzame ontwikkeling. De gemeente Houthalen-Helchteren ondertekende deze overeenkomst voor de periode 2008-2013. We zullen actief meewerken aan nieuwe en bestaande projecten die de Vlaamse overheid en de provincie Limburg coördineren.

Verschillende organisaties en overheden verspreiden bovendien informatie en houden regelmatig campagnes naar diverse doelgroepen. Afhankelijk van de doelstellingen, zal de gemeente deze initiatieven actief ondersteunen en nauw samenwerken met de organiserende instanties. De gemeente zal indien mogelijk ook zelf acties organiseren en medewerking verlenen binnen samenwerkingsverbanden.

De acties, maatregelen en projecten die we binnen het milieubeleidsplan uitwerken, kunnen thema- en domeinoverschrijdend zijn. Bovendien houden we bij de planning en uitvoering van acties rekening met prioriteiten, zoals de verplichtingen die kaderen in de samenwerkingsovereenkomst met de Vlaamse overheid, maatregelen die een echte meerwaarde realiseren voor de doelgroepen, maatregelen die elkaar aanvullen, versterken, leiden tot samenwerking, of voorrang geven aan toekomstvisie en innovatie.

Doelgroepenwerking

Het milieubeleidsplan kan pas echt slagen als het gedragen wordt door het gemeentebestuur, de doelgroepen en de bevolking van Houthalen-Helchteren.

Om door middel van een doelgroepenwerking tot goede resultaten te komen is het belangrijk om te informeren en te sensibiliseren. Maar we moeten ons ook afvragen wat de visie van de doelgroep is, en welke thema's aansluiten bij de leefwereld van de doelgroepen. Door overleg met de verschillende doelgroepen is de kans op slagen van het lokaal milieubeleid veel groter. Een milieubeleid is immers maar effectief als het gedragen en aanvaard wordt door de betrokkenen. Samen kan er heel wat bereikt worden, met wederzijds begrip, met respect en met kennis van zaken.

De doelgroepenwerking spitst zich toe op volgende doelgroepen:

- gemeentelijke diensten
- gemeentelijke adviesraden
- burgers of huishoudens
- scholen en verenigingen
- landbouwers
- bedrijven en industrie

Voor de doelgroepenwerking worden verschillende instrumenten ingeschakeld:

- communicatieve instrumenten: informatie, sensibilisatie, educatie, controle
- economische instrumenten: subsidies, premies, vergoedingen
- juridische instrumenten: reglementen, overeenkomsten

Bedoeling van de doelgroepenwerking is het milieubewustzijn en het bewustzijn rond duurzame ontwikkeling bij de verschillende doelgroepen te verhogen. Om dit te bereiken werden bij de globale thema's in dit milieubeleidsplan telkens doelstellingen als speerpunten uitgetekend die hierin kaderen.

De acties, maatregelen en projecten die we binnen het milieubeleidsplan uitwerken, maken dus ook deel uit van de doelgroepenwerking. Afhankelijk van de doelstellingen en de prioritaire planning en uitvoering, spitsen we de uit te voeren maatregelen en acties toe op (een) welbepaalde doelgroep(en).

Lijst met afkortingen en termen

Kg _____ Kilogram

LPG _____ Liquified Petroleum Gas

MKROS _____ Milieuklachten Registratie en Oprovolgingssysteem

RWG _____ Rationeel Watergebruik

Riolim _____ Intercommunale voor het beheer van het rioolnet

KLE _____ Klein landschapselement

RWZI _____ Rioolwaterzuiveringsinstallatie

LET _____ Limburgs Energie en Technologiepark

Copro-label _____ Onpartijdige instelling voor de controle van bouwproducten

GFT _____ Groenten-, fruit- en tuinafval